

International Federation of Library Associations and Institutions

Manifest IFLA / UNESCO o verejných knižniciach

© **Copyright:** International Federation of Library Associations and Institutions, 1994
Povolenie IFLA pre: Spolok slovenských knihovníkov – Slovak Librarians Association
Preklad: Ing. Silvia Stasselová, 2008
Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Sloboda, prosperita a rozvoj spoločnosti a jednotlivcov sú základnými ľudskými hodnotami. Je možné ich dosiahnuť iba prostredníctvom schopností dobre informovaných občanov uplatňovať svoje demokratické práva a zohrávať aktívnu úlohu v spoločnosti. Tvorivá účasť a rozvoj demokracie závisia od primeraného vzdelania a tiež od slobodného a neobmedzeného prístupu k poznatkom, myšlienkam, kultúre a informáciám.

Verejná knižnica, miestna brána k poznatkom, je základnou podmienkou pre celoživotné vzdelávanie, nezávislé rozhodovanie a kultúrny rozvoj jednotlivca a spoločenských skupín.

Tento Manifest vyhlasuje presvedčenie UNESCO, že verejná knižnica je silnou oporou vzdelávania, kultúry a informácií a nevyhnutným činiteľom podporovania mieru a duchovného bohatstva v mysliach mužov a žien.

UNESCO preto vyzýva národné vlády a miestne samosprávy, aby podporovali a aktívne sa angažovali v rozvoji verejných knižníc.

Verejná knižnica

Verejná knižnica je miestnym strediskom informácií, ktoré pohotovo sprístupňuje všetky druhy znalostí a informácií svojim používateľom.

Služby verejnej knižnice sú poskytované na princípe rovnosti prístupu pre všetkých, bez ohľadu na vek, rasu, pohlavie, náboženstvo, národnosť, jazyk, alebo spoločenské postavenie. Špecifické služby a materiály musia byť poskytované tým používateľom, ktorí nemôžu, z akéhokoľvek dôvodu, využívať bežné služby a materiály, napríklad jazykovým menšinám, postihnutým ľuďom, ľuďom v nemocniciach alebo vo väzeniach.

Všetky vekové skupiny musia v knižnici nájsť materiály podľa svojich potrieb. Knižničné zbierky a služby musia zahŕňať všetky druhy vhodných médií a moderných technológií, rovnako ako tradičné materiály. Vysoká kvalita a prispôsobenie miestnym potrebám a podmienkam, sú podstatné. Materiály musia odrážať súčasné trendy a vývoj spoločnosti rovnako ako históriu ľudského úsilia a predstavivosti.

Zbierky a služby by nemali podliehať žiadnej forme ideologickej, politickej alebo náboženskej cenzúry, ani komerčným tlakom.

Poslanie verejnej knižnice

Podstatou služieb verejnej knižnice by mali byť nasledovné kľúčové úlohy vo vzťahu k informáciám, gramotnosti, vzdelávaniu a kultúre:

1. vytváranie a upevňovanie čitateľských návykov detí od ich skorého veku;
2. podporovanie individuálneho a samostatného vzdelávania ako aj formálneho vzdelávania na všetkých úrovniach;
3. vytváranie príležitostí pre tvorivý osobný rozvoj;

4. stimulovanie predstavivosti a tvorivosti detí a mladých ľudí;
5. podporovať uvedomovanie si kultúrneho dedičstva, porozumenie umenia, vedeckých úspechov a inovácií;
6. poskytovanie prístupu ku kultúrnym prejavom všetkých reprodukčných umení;
7. podporovanie kultúrneho dialógu a podporovanie kultúrnej rozmanitosti;
8. podporovanie tradície ústneho podania;
9. zabezpečenie prístupu občanov ku všetkým druhom komunitných informácií;
10. poskytovanie primeraných informačných služieb pre miestne podniky, združenia a záujmové skupiny;
11. vytváranie podmienok pre rozvíjanie informačných a počítačových zručností;
12. podporovanie a účasť na aktivitách a programoch rozvoja gramotnosti pre všetky vekové skupiny a iniciovanie takýchto aktivít v prípade potreby.

Financovanie, legislatíva a siete

Verejná knižnica by mala byť v zásade bezplatná. Za verejnú knižnicu zodpovedajú úrady štátnej správy a miestnej samosprávy. Musí byť podporovaná osobitnými právnymi predpismi a financovaná štátnou správou alebo miestnou samosprávou. Musí byť nevyhnutnou súčasťou každej dlhodobej stratégie pre oblasť kultúry, poskytovanie informácií, gramotnosť a vzdelávanie.

S cieľom vytvoriť celonárodnú koordináciu a spoluprácu medzi knižnicami, legislatíva a strategické plány musia tiež definovať a podporovať národnú knižničnú sieť, ktorá je založená na schválených štandardoch služieb.

Sieť verejných knižníc musí byť navrhnutá vo vzťahu k národným, regionálnym, vedeckým a špeciálnym knižniciam ako aj knižniciam školským, vysokoškolským a univerzitným.

Prevádzka a riadenie

Musí byť sformulovaná jasná stratégia, ktorá určuje ciele, priority a služby vo vzťahu k potrebám miestnej komunity. Verejná knižnica musí byť organizovaná efektívne a odborné zásady prevádzky musia byť dodržiavané.

Musí byť zabezpečená spolupráca s vhodnými partnermi, napríklad skupinami používateľov a inými profesionálmi na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

Služby musia byť fyzicky dostupné pre všetkých členov komunity. To si vyžaduje vhodne umiestnené budovy knižníc, vhodné vybavenie knižníc na čítanie a štúdium a tiež vhodné technológie a dostatočne dlhú prevádzkovú dobu, výhodnú pre používateľov. Rovnako to zahŕňa služby mimo knižnice pre tých, ktorí nie sú schopní knižnicu navštíviť.

Služby knižníc musia byť prispôsobené odlišným potrebám komunít vo vidieckych a mestských oblastiach.

Knihovník je aktívnym sprostredkovateľom medzi používateľmi a informačnými zdrojmi. Odborné vzdelanie a ďalšie vzdelávanie knihovníkov je nevyhnutné pre poskytovanie primeraných služieb.

Musia byť zabezpečené svojpomocné programy vzdelávania používateľov, aby používateľom pomohli mať úžitok zo všetkých informačných zdrojov.

Uplatnenie Manifestu

Týmto naliehavo vyzývame riadiacich pracovníkov na štátnej a miestnej úrovni a odbornú knihovnícku verejnosť na celom svete, aby uplatňovali zásady vyjadrené v tomto Manifeste.

Tento manifest je pripravený v spolupráci s Medzinárodnou federáciou knižničných asociácií a inštitúcií (IFLA).